

Zamansızlık ya da Hovardalık, MAYA Bülteni, Yıl: 1, Sayı: 4, Ağustos 1996, Maya Harita Ltd. Şti., İzmir.

ZAMANSIZLIK YA DA HOVARDALIK

Doç. Dr. Erol Köktürk

İnanılmaz bir keyfilikle kullanılır zaman ülkemizde... Sözlere bakılırsa, birçoğu nefes alacak bir zaman bile bulamamaktan yakınmaktadır. Telefonu kaldırıp “alo” diyecek, kağıdı-kalemi alıp iki satır **yazacak**, 5 dakika ayırıp yolunun üzerindeki kapıyı **tıktıklayacak zaman** bulunamamaktadır. Yıllar olmuştur sinema ve tiyatroların **kapısını unutalı...**

Bir harala-gürele içinde **akıp gitmemekte, geçip-gitmektedir** zaman. Çünkü zaman harala-gürele içinde değil, doğal olarak akıp gitmektedir. Geçmesini istemediğimiz saniyeler de, bir an önce kurtulalım dediğimiz saatler de aynı doğallıkta geleceğe uzanmaktadırlar. Dünya aynı vurdumduymaz tavriya, eli şakağında dönüşünü sürdürmektedir...

Yaşam da bu dönmenin türevi olarak gelecek okyanusunda yol alırken, çevremizde zamansızlık yaygındır. Oysa “zaman bulamamak” değil, “zamanı kullanamamak” sorunu vardır ortada. Birçoğu zamanı iyi kullanma diye bir şeyin bile farkında olmadan zamana sitemler etmektedir. Dünyanın ömrüne göre bir hiç, insanlığın ömrüne göre bir nokta olan yaşamına çok şey sığdırabilmesinin temel koşulunun, zamanı iyi kullanmak olduğunu bilmeden yapılmaktadır bu sitemler...

Bir şeyi iyi kullanmak için o şeyi iyi tanımak gerekir. Nedir zaman? **Schreiber**'e göre, *diğer kaynaklardan farklı olarak zaman alınıp satılamaz, biriktirilemez, başkasından aşırılamaz, depolanamaz, üretilmez, çoğaltılmaz ya da değiştirilmez. Ondan yalnızca yararlanır. Hiç kullanılmasa da, yine de tükenmeye devam eder... Zamanı yenilemek olanaklı olmadığından, bütün kaynakların en değerli olanıdır.*

Bundan dolayı, bu dünyadan gözü arkada gitmemek, yaşanan zamanın değerini bilerek yaşamakla sağlanabilir. Ölümü korkulur olmaktan çıkarmanın yolu, zamanı, deyim yerindeyse dolu-dolu yaşamaktan, insan yaşamının her döneminin keyiflerini doyasıya tatmaktan geçer. “Keşkelere” sığınmanın yoğun olduğu ülkemizde, 70 yaşında bir zeytin ağacı dikmenin keyfini dile getiren Nazım'ı anlamak güç olabilir. Ama yaşamı bu doğal mecrasına sokmak da, belli ölçülerde insanın ellerindedir.

Ama gel gör ki, tatmin eşikleri oluşmamış bir toplumda zamanın hovardaca kullanılması, sanki hoş görülebilirmiş gibi yansıyor. **Seçimlerden 2.5 ay sonra onca erozyonun üzerinde temellenen bir hükümet kurmayı becerebilen siyasiler, 5 yaşında bisiklete binememiş olmanın ezikliğiyle 40 yaşında şurda-burda yetkiyi ele geçirip kendine dönük kullananlar, üretmeden ve alın teri dökmeden yaşamaya alıştığı için yaşamı yalnızca bir kadehe ya da bir puronun dumanına sıkıştıranlar, sınırsız ve sonsuz maddi istemlerin tutsağı olup kendisi dışındaki çevreye gözlerini kapatanlar, insan olmanın temel çevresi olan topluma sırt çevirenler için bu hovardalık belki doğal olabilir...** Ancak bu kategorilere girmeyenlerin zaman konusundaki hovardalığı nasıl anlaşılabilir? Çünkü yaşamak denilen olgu, gerçekten derin ve çaplı bir olgudur. Keyifleri, acıları olduğu kadar sorumlulukları da olan bir olgu bu...

Asıl sorunumuz, **yaşamak...** Tüm çabalarımız, bu yaşamı iyi kılmak... Yaşıyor olmaya ve yaşamış olmaya bir anlam katmak... Ama bu yaşam, sınırlı bir yaşam... Prostatı, kalbi, şekeri tutsa da tutmasa da, tansiyonu çıksa da çıkmasa da, yaşanacak süre sınırlı... Bu süre içinde yapılması gerekenler var: Bir canlı olarak yaşamamızı idame ettirmek, bir mesleğin ilgilisi olarak faaliyetlerde bulunmak, özel bir yaşamı sürdürmek, dostlarla birlikte olmak, eğlenmek-dinlenmek, bir biyolojik yaratık olmanın

ötesinde bir sosyo-kültürel yaratık olmaya çalışmak, toplumsal uğraşların içinde olmak v.b. Tüm bunlar için 24 saatlik günlerimiz, 30 günlük aylarımız, 365 günlük yıllarımız var... Bölüp bölüştüreğimiz rakamlar bunlar...

Ve zaman tüm doğallığıyla akıp gidiyor. Zaman zaman dünyayı durdurmayı düşler insan... “Bir çomak tıkasam,” diye düşünülür. Ama “zamanı durdurma ütopyası, yaşamının anlamını güçlendirmez,” diye düşünüyorum... Yaşamı keyifleştirme tehlikesini içinde barındırıyor çünkü... Bu ütopyayla yaşamak yerine, zamanı yapacağımız işlere iyi bölüştürmeli... Bu yapılırsa görülecektir ki, zaman çok şey yapmaya yetmektedir.

Bir sorgulamayı zaman zaman yapmalı insan... Bunu korkmadan yapmalı... Sorgulamaktan, hele hele kendisini sorgulamaktan korkar insan... Ama yapmalı bunu... Şimdiye kadar nasıl yaşadım, neyi yaşamadım, niye yaşayamadım, bugüne kadar yaşadıklarım neyi dolduruyor (incir çekirdeğini mi, çuvalı mı, neyi?), bundan sonra nasıl yaşamalıyım, neler yapmalıyım, nasıl yapmalıyım, diye sorgulamalı kendisini... Her yaşta yapmalı bunu... Önümüzdeki süreçte yaşamda kalacağımız günlerin anlamlı olması için yapmalı...

İşte bu yapıldığı zaman, zamanı iyi kullanma gereği önümüze dikilecektir. Ve zamansızlık sığınmaları da aşılacaktır.

Ve zaman konusunda birkaç söz:

Çözülmesi gereken asıl sorun para değil zamandır. Çünkü hayatımızın hesabı, yalnızca onunla ölçülüyor. (Schreibei)

Para harcarken zamana göre daha hesaplı davranıyoruz. Oysa parayı her zaman yeniden kazanmak olanaklı. Zamanın yerini ise hiçbir şey alamıyor. (Schreiber)

Genç olmakla ihtiyar olmak zamanları arasında çok az bir uzaklık bulunması bir mutsuzluktur. (Montesquieu)

Zaman ondan yararlanabilecek kadar uzundur. (Voltaire)